



Sosiaali- ja  
terveysministeriö

# Sosiaaliturvaa ja sosiaali- ja terveyspalveluja koskevien yhteisvaikutusten arvioinnin tuloksia

Hannele Tanhua  
Erityisasiantuntija  
Sosiaali- ja terveysministeriö



# Yhteisvaikutusten arvioinnin muistiot

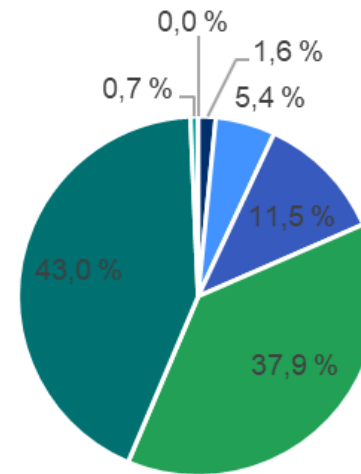
- Sosiaali- ja terveysministeriön kotisivuilla julkaistuissa sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutusten muistioissa on arvioitu hallituksen vuosille 2024 ja 2025 toteuttamien tai valmistelussa olevien toimeentuloturvan sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen muutosten yhteisvaikutuksia
  - Muistiot on toimitettu myös eduskunnan kirjaamoon ja oikeuskanslerin virastoon
- Tiedote: Sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutusten arviointi on valmistunut
  - Muistiot
    - Vuosien 2024 ja 2025 sosiaaliturvamuutosten yhteisvaikutukset kotitalouksien taloudelliseen asemaan
    - Vuosien 2024 ja 2025 toimeentuloturva- ja sosiaali- ja terveyspalvelulainsäädännön muutosten yhteisvaikutukset eri ihmisryhmien perus- ja ihmisoikeuksien toteutumiseen



# Kotitalouksien tulonmuutoksista yleisesti

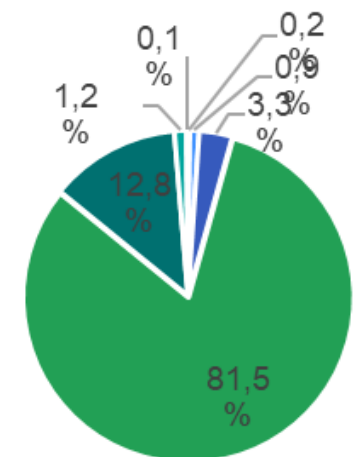
- Arviot perustuvat pääosin SISU-mikrosimulointimallilla tehtyihin laskelmiin.
- Vuoden 2024 muutokset huomattavasti merkittävimpiä kuin vuoden 2025 muutokset
  - Vuoden 2025 muutokset selittävät valtaosan vuosien 2024-2025 muutosten vaikutuksista yhteensä
- Käytettävissä olevien tulojen lasku koskettaa noin 19 %:a kotitalouksista.
- Vuosien 2024-2025 muutoksista aiheutuva tulojen lasku kohdistuu erityisesti (ryhmät luonnollisesti osittain päällekkäisiä):  
pienituloiset, nuoret työikäiset, työttömät, opiskelijat, yksinasuvat ja yksihuoltajat sekä useita etuuksia yhtäaikaisesti saavat.

2024 + 2025 muutokset



- Vähenee 15 % tai enemmän
- Vähenee 5 % - 14,9 %
- Vähenee 1 % - 4,9 %
- Pieni muutos
- Kasvaa 1 % - 4,9 %
- Kasvaa 5 % - 14,9 %
- Kasvaa 15 % tai enemmän

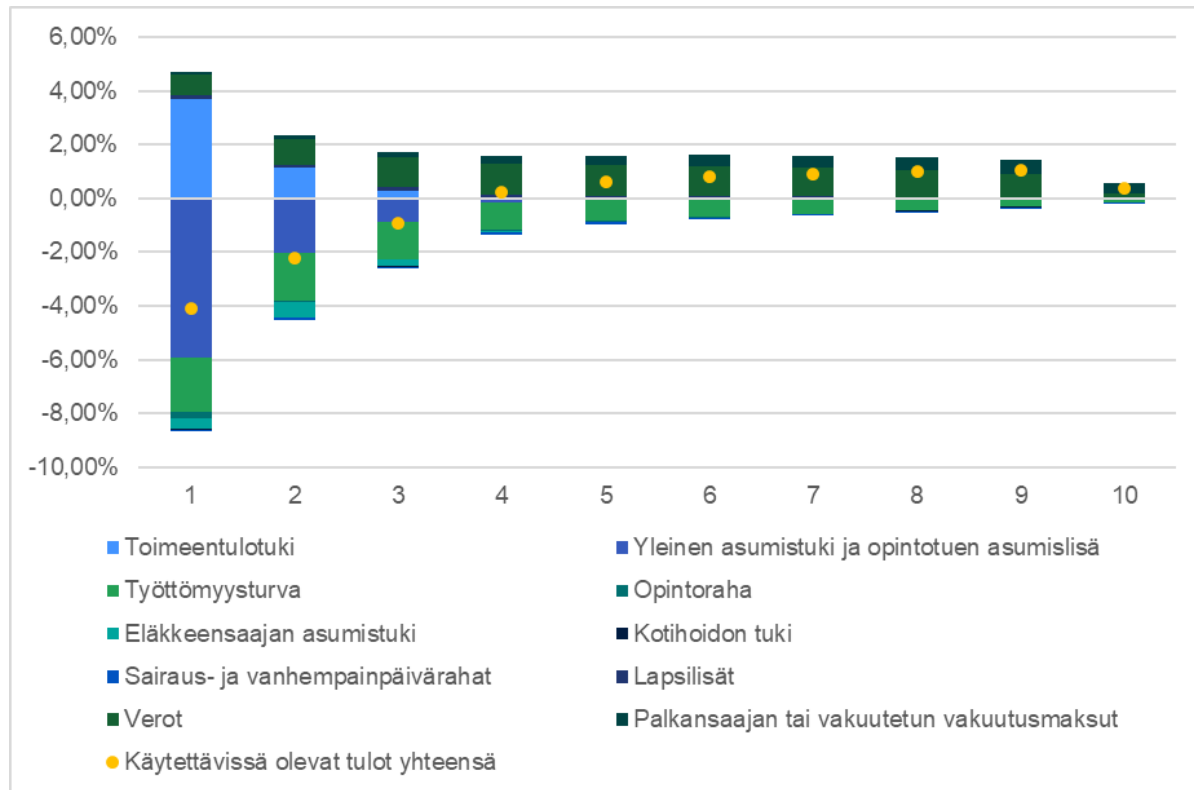
Vain 2025 muutokset



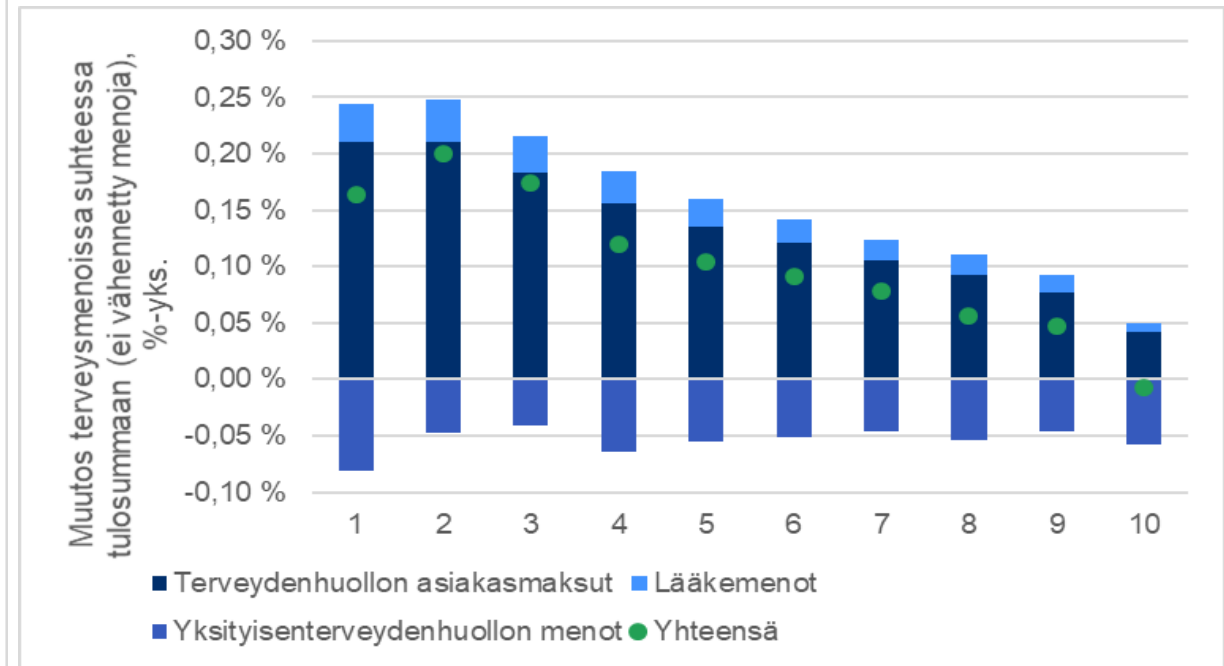
# Tulonmuutokset tulokymmenyksittäin



## Etuuksiin kohdistuvat muutokset



## Terveysmenoihin kohdistuvat muutokset



# Ihmisyryhmien perus- ja ihmisoikeuksia koskeva yhteisvaikutusten arviointi



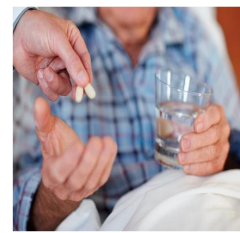
## Työikäiset

- 58 % väestöstä
- Koostuu: työvoimaan kuuluvat (työlliset ja työttömät) sekä työvoiman ulkopuolella olevat
- Haavoittuvuustekijöitä:
  - Pitkittynyt työttömyys
  - Puutteet koulutuksessa
  - Fyysiset ja psyykkiset terveysongelmat
  - Taloudelliset ongelmat
  - Vähäiset tukiverkot



## Lapset ja nuoret

- Vajaa 20 % väestöstä
- Alle 18-vuotiaat (nuoren määritelmä ei ole tarkkarajainen)
- Huomioidaan myös lasten perheet, sillä niillä on välillisiä vaikutuksia lapsen oikeuksien toteutumiseen
- Haavoittuvuustekijöitä:
  - Perheen köyhyys ja sen pitkittyminen
  - Lapsen vammaisuus
  - Kuuluminen muuhun vähemmistöryhmään



## Ikääntyneet

- Noin 23 % väestöstä
- Suurin osa yli 65-vuotiaista on eläkkeensaajia
- Ikääntyneet käyttävät muuta väestöä enemmän sosiaali- ja terveyspalveluita
- Haavoittuvuustekijöitä:
  - Pienituloisuus, jonka vuoksi joudutaan tinkimään ruoasta, lääkkeistä tai lääkärikäynneistä
  - Muuttotappioalueella asuminen
  - Palveluasuminen



## Vammaiset henkilöt

- Kelan vammaistukia saa 4,7 % väestöstä ja vammaispalveluja käyttää n. 2,3 % väestöstä
- Suomessa ei ole käytössä yhtä vammaisen henkilön määritelmää
- YK:n määritelmän mukaan vammaisuus ei määrity henkilön diagnoosin kautta, vaan suhteessa ympäristöön ja sen esteisiin
- Haavoittuvuustekijöitä:
  - Riippuvuus tulonsiirroista ja sotepalveluista



# Keskeiset havainnot: työikäiset



Vaikutusten arvioidaan kohdistuvan erityisesti **nuoriin aikuisiin** sekä **osatyökykyisiin** ja **työttömiin** ja heistä erityisesti vaikeasti työllistyviin ja pitkään työelämän ulkopuolella olleisiin.

Sosiaaliturvaetuuksiin tehtävien muutosten vaikutukset työikäisiin näkyvät **toimeentulon heikentymisenä** ja siten mahdollisesti viimesijaisen turvan eli **toimeentulotuen käytön lisääntymisenä**. Pidemmällä aikavälillä vaikutuksia voi jossain määrin kompensoida se, jos **aiempaa useampi työikäinen työllistyy**.

Kuntoutukseen ja työllistymistä edistäviin palveluihin osallistumisen **taloudellisten kannustimien heikentyminen** voi vaikuttaa kielteisesti esityksissä ennakoituihin työllisyysvaikutuksiin.

Muutokset **heikentävät julkisen perusterveydenhuollon hoitoon pääsyä** ja voivat siten **kasvattaa eriarvoisuutta** palvelujen saatavuudessa ja käytössä.

Työttömistä suurempi osa on miehiä, mutta asumistukeen sekä työttömyysturvan työssäoloehtoon tehtävät muutokset kohdistuvat enemmän naisiin. Naiset käyttävät miehiä enemmän terveydenhuollon palveluja.



# Keskeiset havainnot: lapset ja nuoret



Esitykset lisäävät riskiä **lapsiperheköyhyyden kasvamiseen**, sillä toimeentuloturvan muutokset kohdistuvat myös lapsiperheisiin. Yhden aikuisen kotitalouksissa toimeentuloturvaetuuksien merkitys on usein suurempi. Tämän vuoksi myös vuosien 2024 ja 2025 toimeentuloturvamuuutoksista johtuvat suuret suhteelliset **tulonmenetykset painottuvat yksinhuoltajatalouksiin**.

Lapsuuden perheen **toimeentulo-ongelmat myös periytyvät** ja lisäävät todennäköisyyttä muiden ongelmien kasautumiseen elämäkulussa, jolloin **lasten ja nuorten syrjäytymisen riski voi kasvaa**. Syrjäytymisen riski voi kasvaa etenkin niissä tilanteissa, joissa vaikuttavia ja oikea-aikaisia palveluita ei ole saatavilla.

**Terapiatakuu** vahvistaa yksilökohtaisen hoidon ja tuen saatavuutta lasten ja nuorten lisääntyneisiin mielenterveyden oireisiin. **Alle 23-vuotiaille hoitotakuu säilyy ennallaan**, mikä on lasten ja nuorten osalta myönteistä.

Nuorten palvelut heikentyvät **Kelan kuntoutusrahaetuuksien ja kuntoutusrahan muutosten** sekä **lastensuojelun jälkihuollon ikärajan laskun** myötä. Nämä toimenpiteet lisäävät erityisen haavoittuvassa asemassa olevien nuorten syrjäytymisen riskiä.



# Keskeiset havainnot: ikääntyneet



**Asiakasmaksujen korotukset** kohdistuvat muuta väestöä yleisemmin ikääntyneisiin henkilöihin, sillä he käyttävät enemmän julkisen terveydenhuollon palveluita. Muutokset koskettaisivat arviolta 74 prosenttia yli 85-vuotiaista. Ikärakenteesta johtuen muutokset kohdistuvat enemmän naisiin kuin miehiin.

**Lääkekorvauksiin** tehtävät muutokset **omavastuusuudessa** koskevat erityisesti ikääntyneitä.

**Ympäri vuorokautisen päivystysten karsiminen** osuu **muuttotappioalueille**, joissa ikääntyneiden osuus väestöstä on suurempi. Päivystyspalveluiden keskittäminen vaikuttaa iäkkäisiin, sillä kiireellisen hoidon tarpeen syitä ovat erityisesti pitkäaikaissairauksien hankaloitumiset ja toimintakykyä äkillisesti heikentävät tilanteet.

**Hoitotakuun keventäminen** todennäköisesti **hidastaa hoitoon pääsyä** ainakin jonkin verran kohdistuen erityisesti ikääntyneisiin, sillä he käyttävät paljon julkista terveydenhuoltoa.

**Eläkkeensaajien asumistuen tulo- ja varallisuusehtojen tiukentaminen** vaikuttaa pienituloisten, mutta ei kaikkein varattomimpien, eläkeläisten toimeentuloon heikentävästi.





# Keskeiset havainnot: vammaiset henkilöt



**Pidemmät matkat päivystykseen ja viiveet hoitoon pääsyssä** voivat vammaisuuden vuoksi aiheuttaa lisähaasteita, esimerkiksi **Kela-kyytien saatavuus** matkojen pidentyessä, kuntoutuksen ja tarvittavan terveydenhuollon viivästymisen vaikutukset toimintakykyyn ja muiden palvelujen tarpeeseen.

Monilla **sosiaaliturvaetuuksiin** tehtävillä muutoksilla voidaan arvioida olevan suurempi vaikutus **vammaisten henkilöiden toimeentuloon** kuin muuhun väestöön keskimäärin johtuen edellä mainituista tekijöistä.

Vammaisten henkilöiden voidaan arvioida tarvitsevan terveydenhuollon palveluja muuta väestöä enemmän. Täten perusterveydenhuollon **hoitotakuun keventäminen** saattaa heikentää vammaisten henkilöiden asemaa enemmän verrattuna muihin väestöryhmiin. **Kuntoutuspalvelujen viivästyminen** toimintakyvyn heikentyessä voi vaarantaa vammaisen henkilön itsenäisen asumisen ja lisätä palvelujen tarvetta merkittävästi.

**Asiakasmaksujen korotukset** ja henkilön itse maksettavaksi jäävien **lääkekustannusten nousu** kohdistuvat muuta väestöä yleisemmin vammaisiin henkilöihin, sillä he käyttävät enemmän julkisen terveydenhuollon palveluita ja lääkkeitä.

Kiitos!